

Asia: VN/16951/2020

Lausuntopyyntö keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmasta

Lausunnonantajan lausunto

Lausunto

Lausun suunnitelmasta allaolevien alaotsikoiden alle

Mikäli vastasit yhtyäsi toisen tahon lausuntoon, täsmennä mistä tahosta on kyse

-

Suunnitelman tavoitteet

1 Suunnitelman tavoitteet - avovastaus

3 Suomen ilmastopolitiikka

3.1 Yleiskuva

s. 40 OKM kommentti: Suomen ilmastopolitiikan yleiskuvan toimijaryhmissä nostetaan valtion rooli, ja samassa yhteydessä yritysten vastuu ja niiden tukeminen. Tässä yhteydessä voisi tarkemmin miettiä erityisesti myös valtionyhtiöiden mahdollisuuksia ilmastopolitiikan toteutukseen.

Liikenne

2a Liikenteeseen suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

-

2b Liikenne - avovastaus

s. 87: OKM kommentti: Lisätoimien tarve on ilmeinen nykytoimien arvioinnin pohjalta. Lisätoimissa nostetaan ensimmäisenä ja pitkällisimmin esiin liikenne, vaikka teollisuudella on osaltaan suuri

vaikutus. Teollisuus on jätetty kuitenkin loppuun lyhimmälle maininnalle. Asioiden suhde ei siten vaikuta tasapainoiselta. Teollisuuden odotetaan kuitenkin etenevän oman tiekarttansa pohjalta.

Maatalous

3a Maatalouteen suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

-

3b Maatalous - avovastaus

-

Rakennusten erillislämmitys

4a Rakennusten erillislämmitykseen suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

-

4b Rakennusten erillislämmitys - avovastaus

-

Työkoneet

5a Työkoneisiin suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

-

5b Työkoneet - avovastaus

-

Jätehuolto

6a Jätehuoltoon suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

-

6b Jätehuolto - avovastaus

-

F-kaasut

7a F-kaasuihin suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

-

7b F-kaasut - avovastaus

-

Teollisuus ja muut päästöt

8a Teollisuuden ja muihin päästöihin suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

-

8b Teollisuus ja muut päästöt - avovastaus

s. 87: OKM kommentti: Lisätoimien tarve on ilmeinen nykytoimien arvioinnin pohjalta. Lisätoimissa nostetaan ensimmäisenä ja pitkällisimmin esiin liikenne, vaikka teollisuudella on osaltaan suuri vaikutus. Teollisuus on jätetty kuitenkin loppuun lyhimmälle maininnalle. Asioiden suhde ei siten vaikuta tasapainoiselta. Teollisuuden odotetaan kuitenkin etenevän oman tiekarttansa pohjalta.

Kuntien ja alueiden ilmastotyö

9a Kunnille ja alueille suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

-

9b Kunnat ja alueet - avovastaus

s. 136 Kohta: ”Kaavamääräyksillä voidaan ohjata muun muassa rakennusmateriaalien käyttöä. Puurakentamista edistämällä voidaan alentaa koko rakennuksen elinkaaren aikaista hiilijalanjälkeä materiaalin valmistuksesta rakentamiseen, käyttöön ja kierrätykseen.”

OKM kommentti: Hallitus on antamassa alkuvuonna 2022 Suomen arkkitehtuuripoliittisen ohjelman – Kohti kestävää arkkitehtuuria. Siinä tuodaan esille rakennetun ympäristön keskeinen rooli ilmastohaasteiden ratkaisemisessa. Hyvä ja kestävä arkkitehtuuri, kulttuuriperinnön kestävä käyttö ja hoito, vähähiilisyys, kertotalous ja luontoarvojen huomioiminen ovat keskeisiä osia yhteiskunnan kehittämisessä kestäväällä tavalla.

s. 145 Kohta: ”Tuetaan alueellista ja paikallista tuoppausta ja skaalataan kestävien elämäntapojen kokeiluja ja kiihdyttämöitä, jotka tukevat kestäviä, luonnonvaroja säästäviä valintoja (YM)”

OKM kommentti: Valmisteilla oleva hallitusohjelmaan kuuluva kulttuuriperintöstrategia on tässä oleva yksi väline, sillä kulttuuriperintö osaltaan lisää ymmärrystä ja tukee kestäviä valintoja (OKM). Tukena tuoppauksessa on myös Suomen arkkitehtuuripoliittinen ohjelma – Kohti kestävää arkkitehtuuria, jonka hallitus antaa alkuvuonna 2022 (OKM, YM).

s. 148 Kohta: ”Ilmastoystävällisesti toimiminen: ruokahävikin estäminen, kausituotteiden OKM LISÄYSEHDOTUS: JA LÄHITUOTANNON suosiminen, marjojen, sienien yms. kerääminen”

Kulutuksen hiilijalanjälki

10a Kulutukseen suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

-

10b Kulutus - avovastaus

s. 141 OKM kommentti: Kulutusmenojen osuus on iso kulttuurinen asia, johon julkiset toimijat voivat vaikuttaa koulutuksella ja valistuksella. Tekstissä korkeat tulot rinnastetaan korkeaan kulutukseen. Onko tulotaso kuitenkin selittävin tekijä? Tässä on mielenkiintoinen ristiriita verrattuna mm. korkean tulotason ja omasta terveydestä huolehtimisen korrelaatioon. Myös arvopohjan vahvistamisella on merkitystä kulutuksen laatuun ja suuntaamiseen.

S. 144. OKM kommentti: Tekstissä arvopohjan, kulttuurin, sivistyksen ja aineettoman pääoman merkitys muutoksen aikaansaamisessa on kaiken kaikkiaan vähillä maininnoilla. Myös kulttuuritoimijoilla on kuitenkin suuri mahdollisuus vaikuttaa osaltaan arvopohjaan ja kulutuskäyttäytymiseen. Kulttuuriperintöbarometrin 2021 mukaan 66 % vastaajista arvioi, että kulttuuriperinnöstä huolehtiminen edistää kestävästä kehitystä. 69 % kyselyyn vastanneista uskoo, että kulttuuriperintö lisää ihmisten hyvinvointia.

S. 154-155 Kohta: ”Keskeisiksi tunnistettuja kiertotaloustoimenpiteitä ilmasto- ja ympäristövaikutusten pienentämiseksi ovat rakennusten käyttöiän pidentäminen, muuntojoustavuuden lisääminen, sekundääristen raaka-aineiden hyödyntäminen, rakennusjätteen pienentäminen ja purkujätteen parempi hyödyntäminen sekä jakamistalouden ratkaisut (Material Economics 2018; Ruokamo ym. 2021).”

OKM kommentti: Listassa voisi selkeästi lukea myös ”osaava korjaaminen”.

s. 157 OKM kommentti: Biotalousstrategian päivitys on loppusuoralla. Strategian päivityksen sisältöä on mukana keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman tekstissä. Biotalousstrategiaa koskevassa osuudessa erittäin positiivisesti on esillä TKI-toimien merkitys uusien innovatiivisten toimien lähteenä. Vastaavaa osaamisen korostamista ja liittymäpintaa globaaliin tutkitun tiedon tuotantoon ei muutoin keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman tekstissä ole kuitenkaan näkyvissä.

Julkiset hankinnat

11a Julkisiin hankintoihin suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

-

11b Julkiset hankinnat - avovastaus

-

Muut poikkisektorit

12a Muille poikkisektoreille suunnattujen lisätoimien vaikuttavuus

-

12b Muut poikkisektorit - avovastaus

OKM kommentti: Koulutus ja osaaminen on keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmassa kautta linjan vähällä huomiolla. Koska kyse on systeemisestä muutoksesta, tarvitaan myös systemaattista osaamisen kasvattamista. Olisi hyvä, jos pystyttäisiin selkeästi kuvaamaan, mitkä ovat eri aloilla lisäkoulutustarpeet, ja millaista osaamista erityisesti kaivataan. Korkeakouluissa on jo aiheeseen liittyvää koulutusta esim. osana perustutkintoa, erikoistumisalana tai täydennyskoulutuksena. Toisaalta Suomella on kunnianhimoisia hallitusohjelmatavoitteita (hiilineutraalius 2030), joten ei ole sinänsä vaikea ennakoida osaajatarvetta.

Toimenpideohjelma tavoitteiden saavuttamiseksi

13a Toimenpideohjelman vaikuttavuus

-

13b Toimenpideohjelma - avovastaus

-

13c Mitä lisätoimia ehdotatte tavoitteiden saavuttamisen varmistamiseksi?

s. 47 OKM kommentti: Raportointia ja seuranta koskevassa osiossa keskitytään post-ante - seurantaan, kun esim. EU:n ilmastotoimien puolella ehdotetaan myös ennakoivia toimia, esim. arviointia ennen rahoituksen myöntämistä. Tämän näkökulman voisi ottaa huomioon, koska sillä voidaan nopeuttaa toivottuja muutoksia.

Suunnitelman ympäristö-, talous- ja sosiaaliset vaikutukset

14 Suunnitelman ympäristö-, talous- ja sosiaaliset vaikutukset

-

Muita huomioita

15 Muita huomioita

-

16 Voiko organisaationi osaltaan edistää ilmastosuunnitelman tavoitteiden saavuttamista?

Kyllä

Lehikoinen Anita
Opetus- ja kulttuuriministeriö

Vainonen Hannu
Opetus- ja kulttuuriministeriö